

EURÓPA TANÁCS
MINISZTERI BIZOTTSÁG

R (95) 11 számú Ajánlás
a bírói döntéseknek a gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszerekbe történő
kiválasztására, kezelésére, bemutatására és archiválására*
és Indokolás

(Elfogadta a Miniszteri Bizottság 1995. szeptember 11-én a Miniszteri Megbízottak 543. ülésén)

A Miniszteri Bizottság az Európa Tanács Alapszabályának 15/b. cikke alapján,

Figyelemmel arra, hogy az Európa Tanács célja a tagjai közötti szélesebb közösség létrehozása;

Figyelemmel a jogi információs szolgálatok használóinak védelméről szóló R (83) 3 számú Ajánlásra;

Figyelemmel arra, hogy a tisztességes jogalkalmazás egyik lényeges feltétele valamennyi bíróság joggyakorlatának teljes ismerete;

Figyelemmel arra, hogy a hatékony igazságszolgáltatásnak elengedhetetlen feltétele a joggyakorlatot terjesztő gépi feldolgozású rendszerek objektivitása és reprezentativitása;

Megállapítva, hogy egyre gyakrabban alkalmaznak gépi feldolgozású módszereket a jogi kutatásokhoz, továbbá a növekvő számú és bonyolultabbá váló bírói döntések sokkal szélesebb körben teszik szükségessé ezen új módszerek igénybevételét;

Figyelemmel arra, hogy általában a nagyközönségnek és különösen a jogászoknak van szükségük ezekre az új információs eszközökre,

Ajánlja a tagállamoknak:

a. ismertessék meg a gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszerek létrehozásával, irányításával és felfrissítésével megbízott személyekkel az alább meghatározott általános elveket és irányvonalakat;

b. hozzák meg a megfelelő rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik ezen általános elvek és irányvonalak megfelelő alkalmazását a közszolgálatban működő, a joggyakorlatot terjesztő gépi feldolgozású rendszerekben, könnyítsék meg létrehozásukat, és ügyeljenek a gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszerek objektivitására és reprezentativitására;

c. hozzák meg a szükséges rendelkezéseket annak biztosítására, hogy könnyebbé váljon valamennyi használó részére a nagyközönség számára nyitott gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszerekhez való hozzáférés.

***

I. számú függelék
az R (95) 11 számú Ajánláshoz

Általános alapelvek a bírósági döntéseknek a gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszerekbe történő kiválasztására, kezelésére, bemutatására és archiválására

I. Alkalmazási terület

A jelen ajánlás kívánalmai szerint a bírói döntések terjesztésére szolgáló gépi feldolgozású jogi rendszerek kiterjednek:

- az adatbankokra, bármi legyen is azok tartalma vagy terjesztési köre;

- az új mágneses és optikai adatterjesztőkre (különösen a joggyakorlatot tartalmazó CD-romokra).

II. A joggyakorlat terjesztésére szolgáló gépi feldolgozású rendszerek céljai

A gépi feldolgozású rendszerek céljai különösen a következők:

- megkönnyíteni a jogászok munkáját gyors, teljes és naprakész információk szállításával;
- tájékoztatni a joggyakorlat valamely kérdése iránt érdeklődő valamennyi személyt;
- az új döntéseket - különösen a fejlődésben lévő jogterületeken születetteket - mihamarabb nyilvánosságra hozni;
- úgy a jogszabályokat érintő, mint a tényleges döntésekre vonatkozó (a kártérítések, a járadékok összege, a büntetések tartama. stb.) nagyobb számú új döntés nyilvánosságra hozatala;
- hozzájárulás a büntetés kiszabás egyöntetűségéhez (jogbiztonság - "Rechtssicherheit"), de túlzott merevség bevezetése nélkül;
- a törvényhozó számára a jogalkalmazás elemzésének lehetővé tétele;
- a joggyakorlat tanulmányozásának megkönnyítése;
- bizonyos esetekben statisztikai célú információ szolgáltatás.

III. Általános elvek

1. Hatókör

Valamennyi jogterületről és az összes földrajzi régióból származó joggyakorlatot terjeszteni kell egy vagy több gépi feldolgozású rendszer segítségével. Az államoknak saját maguknak kell biztosítaniuk vagy elősegíteniük azoknak a területeknek valamely rendszerrel történő ellátását, amelyeket eddig még nem vállaltak fel [lásd az R (83) 3 számú Ajánlás I. számú függelék, I. rész, 5. pont második bekezdés, valamint az alább következő II. függelék II.3. pontját].

2. Teljesség - válogatás

2.1. Amennyiben szükséges, a jogrendszer szabályai vagy a gépi feldolgozású rendszer kívánalmi szerint el lehet végezni a döntések közüli válogatást.

2.2. Azokon a területeken, ahol ez a válogatás megtörtént, a válogatásnak - a II. számú függelékben foglalt kritériumoknak megfelelően - objektíveknek kell lennie és a kiválasztott döntéseknek teljességükben reprezentálniuk kell a terület joggyakorlatát.

Ez kiterjed az uralkodó joggyakorlati tendenciával ellentétes döntés kiválasztására.

3. Aktualitás és frissesség

A gépi feldolgozású rendszert rendszeresen fel kell tölteni megfelelő időközönként a bíróságok legújabb döntéseivel.

Kívánatos, hogy a gépi feldolgozású rendszer a használókat gyorsan lássa el információval a legújabb bírósági döntéseknek a rendszerbe való betáplálásával.

A felfrissítések időpontját nem szabad túlhaladni, a lehetőségek szerint ez nyilvánosságra hozataluktól avagy a feleknek való kézbesítésüktől számított egy hónap a legfelsőbb bíróságok döntései és három hónap az egyéb bíróság döntései tekintetében.

A felfrissítéshez a leghatékonyabb technikát kell alkalmazni, különösen a számítógépen olvasható formában rendelkezésre álló szövegek újrahasznosítása esetén. Ezen túlmenően a jogi információk szolgáltatóknak arra kell törekedniük, hogy a lehető legrövidebb időszak alatt végezzék el a felfrissítést.

4. A bírói döntések megerősítése vagy hatályon kívül helyezése

Amikor a kiválasztott döntést valamely magasabb fokú bíróság előtt megtámadják, a fellebbezés bejelentését e döntés valamennyi bemutatása során jelezni kell a felhasználónak.

A felsőbb bíróság döntését lehetőség szerint jelezni kell (megerősítés vagy hatályon kívül helyezés).

5. A döntések archiválása

A joggyakorlat terjesztésére szolgáló gépi feldolgozású rendszerekben az archiválás kritériumainak világosaknak és a lehetőségek szerint egyszerűeknek kell lenniük, továbbá az archivált döntéseket egy vagy több, az azt kifejezetten óhajtó felhasználók számára elérhető adattárolón kell tárolni.

Meg kell vizsgálni, hogyan lehet elkerülni, hogy a felhalmozott nagyszámú régi információ bonyolulttá tegye a rendszer használatát.

A jogi információs rendszereknek segíteniük kell az adott időszak után meghozott döntésekre korlátozódó tényfeltáró kutatásokat.

II. számú függelék
az R (95) 11 számú Ajánláshoz

Irányvonalak a bírósági döntéseknek a gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszerekbe történő kiválasztására, kezelésére, bemutatására és archiválására

I. Válogatás

1. Meghatározás

Az alább következő irányvonalak kívánalmi szerint "válogatás" alatt a valamely tagállamban hozott, az adatbázis-rendszerbe betáplálendő bírói döntések válogatási rendszerét kell érteni.

2. A válogatás kritériumai

Kívánatos, hogy a bírói döntések kiválasztása a következő kritériumok szerint történjen:

- hierarchikus szelekció: a hierarchikus válogatás az adott ország jogrendszerében elfoglalt helyük alapján egy vagy több bírói fórum döntéseit érinti;
- földrajzi szelekció: a földrajzi szelekció a földrajzi helyzetük által meghatározott egy vagy több bíróság döntéseit érinti;
- jogterületek szerinti válogatás: a jogterület szerinti válogatás az egy vagy több jogterülettől függő bírói fórumok döntéseinek válogatását érinti, például a büntetőjogot, a környezetvédelmi jogot, az eljárásjogot, a házassági jogot, a pénzügyi jogot, stb.;
- érdemi válogatás: az érdemi válogatás a megfelelő jogi érdeket tükröző avagy nem tükröző bírói döntések válogatását érinti.

Az alább következő irányvonalak úgy az érdemi döntésekre, mint az eljárási döntésekre is alkalmazandók.

II. Irányvonalak

A kiválasztást úgy kell végrehajtani, hogy biztosítsa az adatbázis objektivitását és reprezentativitását. A válogatásnak egyrésztől biztosítania kell a bírói döntésekhez való széleskörű és általános hozzáférést és másrésztől el kell kerülnie az értéktelen információk felhalmozását.

A következő módon kell alkalmazni az alábbi válogatási szempontokat:

1. A hierarchikus szelekció alkalmas arra, hogy a dokumentáris kutatásra alkalmas információtömeget korlátok közé szorítsa. Ez a válogatási típus általában a legfelsőbb bíróságok döntéseinek privilegizálására van hatással. Mindemellett figyelembe kell venni azt, hogy a fellebbezések gyakorisága jogterületek szerint változik és az ítéletek bizonyos típusai ellen nem lehet fellebbezést benyújtani. Következésképpen az alsófokú bíróságok döntéseit nem kell szisztematikusan elhárítani.

2. A földrajzi válogatást el kell kerülni, feltéve ha különleges körülmények nem indokolják, például valamely helyi jogrend vagy bíróság léte, avagy tudományos jellegű különleges kutatás.

3. A jogterületek szerinti válogatás alkalmas arra, hogy korlátok közé szorítsa a dokumentáris kutatásra alkalmas információtömeget abban az esetben, ha a rendszereket a használók különleges csoportjai szerint állították fel. A jogterületek szerinti válogatás rendes körülmények között az egy vagy több jogterületre vonatkozó döntések kiválogatásával történik. Ilyen módszer lehet az egy vagy több különbíróság - pénzügyi bíróság, büntetőbíróság - által hozott valamennyi döntés elraktározása.

A tagállamoknak erőfeszítéseket kell tenniük annak érdekében, hogy előmozdítsák az információ típusok, a jogterületek és az egyéb módon nem érintett bíróságok szerinti adatbázisok létrehozását (lásd az R (83) 3 számú Ajánlás I. számú függelék, I. rész 5.2. pontját).

4. Az érdemi válogatást csak nagyon nagy körültekintéssel lehet elvégezni, annak érdekében, hogy biztosítani lehessen a döntések szelekciójának objektivitását és reprezentativitását.

A döntés akkor mutat "jogi érdeket", amikor jogi precedenst teremtő jogelvet, a tények értékelésében a joggyakorlat tendenciáját, új eljárásjogi gyakorlatot olyan módon fejez ki, hogy fontos avagy fontos lehet a döntésből az érintett jogterületen folytatott joggyakorlat részletes és érdemleges megismerése.

Mindezekon túl még a következő különleges tényezőket kell figyelembe venni.

A mérlegelésen alapuló döntések (büntetéskiszabás, a kár mértékének megítélése), továbbá azokat a döntések, amelyek lényegében bizonyítási kérdésekkel vagy egyezségekkel foglalkoznak általános szabály szerint nem kell kihagyni, mivel a döntések e típusai valójában a jogrendszerek fontos elemeit képviselik.

A bíróságok "állandó joggyakorlatát" kifejező döntésnek a bíróságok állandó gyakorlatának alapvető elveit kell bemutatnia. E döntések felvételének az adatbázisba azonban nem szabad ahhoz elvezetni, hogy esetlegesen gátat vessen a joggyakorlat fejlődésének. Következésképpen a gépi feldolgozású jogi információs rendszereknek a bíróságok "állandó gyakorlatával" azonos vagy azzal ellentétes döntéseket is tárolniuk kell rendszeresen. Megfelelő jelzésekkel kell ellátni, például kiegészítéseket kell hozzájuk fűzni arra vonatkozóan, hogy megerősítették-e vagy megváltoztatták-e a joggyakorlatot.

5. Kiegészítő szempontok a válogatáshoz:

A válogatási szempontok pozitívak vagy negatívak lehetnek.

Ami a negatív válogatási szempontokat illeti, a döntések mellőzhetőek:

- a) amelyeket úgy tekintünk, hogy valamely állandó forma alapján készültek, avagy tisztán formálisak, megfogalmazásuk alapján például nyilvánvalóan szövegszerkesztő segítségével készültek.
- b) ha a kifogásokra vagy a bizonyításra vonatkozó döntések a joggyakorlattal megegyeznek.

Amennyiben a legfelsőbb bírói fórumok döntéseiből szükségesnek mutatkozik a válogatás, kívánatos, hogy a negatív válogatási módszert alkalmazzák valamennyi jogterületen.

A következő pozitív válogatási szempontok alapján lehet a döntéseket kiválasztani:

- a) azokat a döntéseket, amelyekben valamely jogi kifejezés vagy fogalom értelmezését adják meg, vagyis valamely jogszabályt alakítanak vagy módosítanak ez által;
- b) azokat a döntéseket, amelyekben a tények összességére szokatlan jogszabály értelmezést alkalmaztak;
- c) azokat a döntéseket, amelyekben eddig még ismeretlen érvelést adnak elő;
- d) azokat a döntéseket, amelyek a bíróság hatáskörét érintik;
- e) azokat a döntéseket, amelyekben párhuzamos vagy pedig különvéleményt fejtettek ki;
- f) azokat a döntéseket, amelyekben valamely jogelvet és/vagy általánosan ismert tényeket vitatnak.

III. A szelekció végrehajtása

A válogatást csak az előre lefektetett, világosan megfogalmazott és a felhasználók számára könnyen hozzáférhető irányvonalak szerint lehet elvégezni. Ezeket az irányvonalakat a fentebb, a II. pont alatt kifejtett elvek alapján lehet meghatározni.

A válogatást jogi képzettséggel rendelkező személy(ek)nek kell végezni(ük). Az érdemi válogatást úgy kell végrehajtani, hogy a különböző szakterületek képviselőihez felhívással fordulunk, biztosítva, hogy az eltérő vélemények és eltérő nézetek is megjelenjenek. A válogatást lépésről-lépésre kell végrehajtani, előzetes válogatást megejtve.

A válogatást végző személy(ek) lehet(nek) bírák, egyetemi oktatók, ügyvédek, ügyészek és más tisztviselők. A válogatást végző személyek csoportjában képviseltethetik magukat az egyesületek, a jogi folyóiratok és más jogi információs szolgálatok is.

Amennyiben utolsó és végső fokon eljáró bíróság kéri, hogy döntései közül vegyenek be az adatbankba egyet, elviekben ezt a döntést be kell venni.

Ugyancsak kívánatos a felhasználók részvétele a kiválasztásban és a válogatási szempontok meghatározásában.

IV. Bemutatás

1. A döntések (dokumentumok) bemutatása

A dokumentumokat úgy kell bemutatni, hogy a biztonságos és gyors visszakeresés biztosítható legyen.

A jogi döntéseket, amennyiben lehetséges, a teljes, eredeti formájukban kell tárolni. Ezen túlmenően figyelmesen meg kell vizsgálni az adatbázis gazdagításának következő lehetőségeit:

- címmel ellátás (head-lines);
- kulcsszavak alkalmazása (keywords);
- meghatározott szótár (fixed vocabulary);
- kivonatok/tartalom (abstracts);
- magyarázatok: összefoglaló/értelmező (summary/analysis);
- jegyzetek, például utalás a törvényekre, a joggyakorlatra, a jogelméletre;
- tájékoztatás a fellebbezésekről és azok eredményéről.

2. A magánélet tiszteletben tartása

Valamennyi, a jogi informatikai rendszerekben felmerülő magánéleti kérdést és a személyes adatok védelmét a személyes adatok gépi feldolgozása során az egyének védelméről szóló európai Egyezmény* (az Európai Szerződések sorozatában a 108. Egyezmény) elveivel összhangban lévő nemzeti jog és a szubszidiárius jogszabályok alapján kell megoldani.

3. Hozzáférés

Alkalmazni kell az R (83) 3 számú Ajánlás függeléke I. részében a 2. és 3. pontok alatt található irányvonalakat a jogi informatikai rendszereknek a bírói döntések eredeti szövegéhez való hozzájutására, különösen a számítógépen is olvasható formában megtalálható szövegekhez, valamint a felhasználóknak a jogi informatikai rendszerekhez való hozzáférésére.

Indokolás

Előzetes kérdések

A jogi informatikai szakértői bizottság felügyelete alatt az ajánlást előkészítő munkacsoport megbízatása a következő volt:

"A jogi informatikai kutatási rendszerek keretében a bírói döntések válogatásával, archiválásával és kezelésével kapcsolatos problémák vizsgálata:

- a tagállamokban, a megfigyelői státuszú államokban és a szervezetekben fennálló helyzet összehasonlítása ezen államok és szervezetek által készített jelentés alapján;
- irányvonalak vagy ajánlás-tervjavaslat kidolgozása, figyelemmel az esetjogi jellegű adatok objektivitása és reprezentativitása biztosítására."

A munkacsoport rendelkezésére állt néhány, a tagállamok vagy a megfigyelői státuszú államok - Német Szövetségi Köztársaság, Dánia, Ausztria, Norvégia, Finnország, Olaszország, Portugália - szakértői által készített jelentés.

Ezzel párhuzamosan a munkacsoport felhasználta M. H. Franken, a leydeni Egyetem (Hollandia) professzora által "A bírói döntések kiválasztása, kezelése és bemutatása a gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszerekben" címmel készített jelentése konklúzióit.

A kormányoknak címzett ajánlás kidolgozása során a legfontosabb nehézségek a következők voltak:

Úgy tűnt, a különböző gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszerekre alkalmazott jogszabályok, legyenek azok elméletiek, avagy gyakorlatiak, minden valószínűség szerint a szóban levő ország igazságszolgáltatási rendszerétől függtek, annak méretétől, jogi hagyományaitól.

Mindezekon túl néhány országban csak egyfajta igazságszolgáltatási rendszer működik, míg más országokban több is.

Végül, egyes országokban ezt, avagy ezeket a rendszereket egy vagy több közhatóság irányítja, míg más országok elfogadják az egymás mellett létezést, akár a köz- és magánszféra közötti konkurenciát is. Elviekben tehát az ajánlást ugyanolyan módon kell tudni alkalmazni, bármilyen legyen is az érintett intézményrendszer.

E tények összessége alapozza meg az ajánlás és függelékei struktúráját.

Tekintettel e tényezőkre is, ugyancsak különleges figyelmet kellett fordítani a gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszerbe betáplált ügyek kiválasztási kritériumaira is.

1. Az ajánlás

Ennek megfelelően az ajánlás általános keretet rögzít, emlékeztetve a gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszer mindenféle felépítésének változatlan elveire, vagyis egyrészt az említett rendszerek objektivitására és reprezentativitására, valamint másrészt a nyilvánosság számára nyitva álló rendszerek könnyű hozzáféréseire. Ezek az általános elvek az ajánlás I. számú függelékében pontosan meghatározottak. A II. számú függelék főképpen a gépi feldolgozású rendszerbe betáplált ügyek vagy döntések kiválasztására vonatkozó irányvonalak tervezetét tartalmazza részletesebben.

2. Az ajánlás I. számú függeléke: az általános

Alapelvek

2.1. Célok

A "rechtssichereit = jogbiztonság" jelentésben értelmezett jogegység javítására vonatkozó 5. pont több kérdést is felvet.

Valójában a pontosan rögzített gépi feldolgozású jogi adatbázis érdeke a jogviszonyokban a jogbiztonság növelése lehet olyan értelemben, hogy például szerződéskötés előtt két partner a lehetőségek szerint megbizonyosodhat a pozitív jogról valamint a joggyakorlatról.

Azonban e rendszer az általa nagyon rövid időn belül szolgáltatott nagy mennyiségű információn/adaton keresztül nem hozhat magával olyan jogi merevséget, hogy mindenféle kívánatos társadalmi, gazdasági vagy jogi fejlődést - amelynek egyik vektora lehet a joggyakorlat - megakadályozhatna.

E két szabály közötti összhang létrehozása magyarázza az 5. pont megfogalmazását, amely az ajánlás különböző szerkesztői által elfogadhatónak ítélt kompromisszumot foglal magában.

2.2. Általános elvek

2.2.1. Ami a lefedettséget illeti, kívánatos, hogy a közhatalom különösen ügyeljen valamennyi jogterület lefedettségére.

2.2.2. Ami pedig a kiválasztást illeti, az alapelvet úgy fogalmazták meg, hogy a kiválasztást a II. számú függelékben kifejtett objektivitás talaján kell végrehajtani.

2.2.3. A naprakésszé tételt illetően a jelzés értékűen megállapított határidők az Európa Tanács tagállamaiban alkalmazott átlagos határidők közössé tételéből származnak.

2.2.4. Végül pedig a döntések archiválásának lehetőségét nem hátrították el annak érdekében, hogy elkerüljék az adatbázis felesleges torlódását, de azzal a feltétellel, hogy a kritériumok egyszerűek és objektívek lesznek, és mindenekeelőtt az így archivált döntések könnyedén megtalálhatók lesznek.

3. Az ajánlás II. számú függeléke: az irányvonalak

Az irányvonalak lényegében a kiválasztás elveit és e kiválasztás kritériumait érintik, olyan kritériumokat, amelyek az Európa Tanács tagállamaiban és megfigyelői státusszal rendelkező államaiban található különböző jogrendszerekhez viszonyítva relatíve semlegesnek tűnnek.

Öt válogatási kritériumot fogadtak el és határoztak meg a lehető legrészletesebben.

A hierarchikus kiválasztás elengedhetetlen, különösen azokban az országokban, ahol naponta óriási mennyiségű határozatot hoznak meg. Azonban ez e rendszer nem vezethet odáig, hogy az alsó fokú bíróságok döntéseit figyelmen kívül hagyják.

A földrajzi válogatás minden bizonnyal a legvitatottabb kritériumok egyike. Valójában a földrajzi zónák szerinti válogatási kritériumok, ahogyan a bíróságok és igazságszolgáltatási hatóságok

megszervezése szerinti is, olyan jellegűek, amelyek lehetővé teszik a bírói tevékenység nem igazságszolgáltatási esetleges ellenőrzését.

Mindezek ellenére lehetetlennek tűnik teljesen kiküszöbölni ezt a kritériumot, mivel léteznek különböző regionális jogrendszerek, vagy pedig a később meghatározandó jegyzőkönyvek szerint, a tudományos kutatás lehetővé tétele érdekében.

A jogterületek szerinti válogatás nem mutat különösebb problémákat, feltéve, hogy a közhatalom ügyel arra, hogy valamennyi jogterület bekerüljön.

Ami pedig az érdemi döntések szerinti válogatást illeti, egy döntés "jogi érdeke" jelentésének meghatározása nem lehet kimerítő jellegű, azért sem, mivel a joggyakorlat szerepét és ebből kifolyólag egy döntés "reprezentativitásának" jelentését a különböző európai jogrendszerek meghatározták.

Az ajánlás mindenestre különböző európai nézeteket visszatükröző keretet valósít meg.

Ugyancsak ajánlanak a kritériumok kiválasztására és alkalmazására módszert, pozitív és negatív kritériumokra bontva őket, ezen a területen igen széles körben Franken professzor konklúzióira alapozva.

Végül a kiválasztás végrehajtásáról és a döntések bemutatásáról a II. számú függelék néhány meghatározást tartalmaz, ezek valamennyi gépi feldolgozású jogi dokumentációs rendszer számára egységes keretet adhatnak.

* Az Országgyűlés az Európa Tanács Adatvédelmi Egyezményét az 51/1997. (V. 14.) OGY határozatával megerősítette.

* Recommendation No R (95) 11.

Forrás: http://www.lb.hu/embjog_t/ET001195.html